

Uddannelses bladet

3/24

Hver sjette er udfordret digitalt. Der er er stadig en stor gruppe, der ikke magter at betale regninger via netbank eller benytte offentlige digitale løsninger som MitID og borger.dk. Men nu er FVU-digital en mulighed for alle. **S. 12**

Hvordan skaber vi uddannelser, hvor de unge trives bedre? Mistrivsel er ofte årsagen til, at unge dropper ud. Få fire eksperTERS bud på, hvad der kan hjælpe flere til at finde vej gennem uddannelsessystemet. **S.22**

70-årige Karin har genfundet arbejdsglæden

Fleksibilitet får seniorer til at
fortsætte med at arbejde

GRATIS ADGANG TIL NY GRUNDBOG

Vores nye læremidler til social- og sundhedshjælperuddannelsen skal give flere succes med at uddanne sig. Til oktober udkommer fire grundbøger, undervisningsforløb og træningsmoduler, men du får allerede nu gratis adgang til de første to kapitler.

I de nye læremidler får du:

- en reduceret læsemængde uden at gå på kompromis med fagligheden
- en stærk brobygning mellem skole og oplæring
- en bogBot, som også tillader eleverne at bruge deres modersmål som en del af læringsprocessen
- individuel træning og konsolidering
- mere simulation og scenariebaseret undervisning.

Få adgang til de to første kapitler i bogens beta-udgave

Alle unge skal have samme muligheder

Scenen var sat på årets Sorø-møde, hvor temaet var, at alle unge skal have mulighed for at tage en ungdomsuddannelse et sted med et stærkt ungemiljø. Om bare ti år er ungdomsårgangene blevet så små, at det bliver svært at opretholde de nuværende uddannelsessteder. Børne- og undervisningsministeren ønsker, at ungdomsuddannelser skal være tilgængelige i hele Danmark – både de bogligt og de praktisk funderede.

For at få vendt opmærksomhedspunkter, forslag og bekymringspunkter i forhold til en ny ungdomsuddannelse med både praktiske og boglige elementer, som Mattias Tesfaye havde annonceret før sommerferien, lagde ministeren op til diskussionen på Sorø-mødet i august. Ministeren havde inviteret unge, lærere, ledere, uddannelsesordførere og andre uddannelseseksperter til at bruge to dage sammen. Det blev to meget inspirerende dage, hvor fokus i høj grad var på, hvordan vi sikrer, at de ungdomsuddannelses tilbud, vi giver de unge, faktisk opleves relevante og attraktive.

I Uddannelsesforbundet har vi stor ekspertise med den del af ungegruppen, der ikke vælger den gymnasiale vej – eller forlader den på et senere tidspunkt. Vi ved, hvor meget det håndgribelige afsæt for undervisningen betyder, hvor meget tryghed og overordentlig ordentlige voksne betyder, og hvor meget fagfaglig og ungdomspædagogisk faglighed, der kræves. I Uddannelsesforbundet bringer vi gerne al denne viden i spil, når ministeren løfter sløret lidt mere for, hvilken vej han tænker, han vil.

Nu og her er vores meldinger, at det vil være vigtigt, at en ny uddannelse bliver forankret på en allerede eksisterende institutionsform, så der kan dannes et tydeligt billede af, hvad den nye uddannelse kan tilbyde de unge, og hvor den findes. Vi advarer om at

etablere en ny selvstændig uddannelsesinstitution i en tid, hvor der bliver færre unge. Det kan i forvejen være svært at skabe den nødvendige volumen for institutionernes drift og pædagogiske miljø.

Vi advarer om en udtynding af elevgrundlaget på FGU. Snitfladen mellem de to tilbud skal være klar, og man skal sikre det tilstrækkelige antal elever begge steder.

Vi vil tydeliggøre, at en løsning, hvor ministeren vil tage de kommunale 10. klassetilbud ind i en ny uddannelse, men lader 10. klasse fortsætte på efterskoler og på de private skoler, simpelthen ikke er gangbar. Alle unge skal have samme muligheder – uanset om de er klar til at flytte hjemmefra eller ej.

Vi ønsker en proces, hvor der er tid til at tage alle hverdagens eksperter med på råd. Det vil sikre, at en ny uddannelse rent faktisk kommer til at overføre den kæmpe viden, der ligger i de nuværende uddannelser til de unge. Derfor skal den ekspertise og faglighed, som vi lærere leverer hver dag, i høj grad være med til at forme den nye uddannelse.

Det er også afgørende, at man politisk er klar med svar på, hvordan det undgås, at en ny ungdomsuddannelse kommer til at underminere uddannelses tilbuddene til de kortuddannede voksne. De er i alt for mange år blevet overset, og vores melding er, at et udspil om en ny ungdomsuddannelse nødvendigvis skal følges op af et udspil om, hvordan vi fremover vil sikre god uddannelse til voksne i et voksenpædagogisk miljø.

Vi er så klar til de videre drøftelser om, hvordan vi sikrer, at unge i alle dele af Danmark kan få del i et uddannelses tilbud, der passer til dem – også når der bliver længere mellem dem. ▴

Vi ønsker en proces, hvor der er tid til at tage alle hverdagens eksperter med på råd.

Uddannelsesforbundet

UDDANNELSESBLADET er fagblad for Uddannelsesforbundets medlemmer. Derfor fokuserer vores journalistik på læreres, vejlederes og konsulenters job og arbejdsvilkår på erhvervsuddannelser, FGU, VUC, sprogcentre, en række mindre uddannelsesområder og de kommunale jobcentre. Fagbladet redigeres efter journalistiske principper. Du kan læse flere artikler på www.uddannelsesbladet.dk

PRESSE NÆVNET

Vi er tilmeldt Pressenævnet og tager ansvar for indholdet.

Redaktion

ansv. redaktør Inge Gleerup, journalist Dorthe Plechinger, journalist Heidi K. Güttler, journalist Mette Jensen.

Henvendelser til redaktionen

Uddannelsesbladet, Nørre Farimagsgade 15, 1364 København K, tlf. 7070 2722, blad@uddannelsesforbundet.dk

Layout og tryk

Stibo Complete

Annoncer Allan Christensen, AC-AMS Media ApS, tlf. 2172 5939. Annoncepriser, udgivelsesplan, deadlines mv. se www.uddannelsesbladet.dk

Oplag 10.400. Kontrolleret af Specialmediernes Oplagskontrol. **FMK**

Abonnement Marianne Jørgensen, maj@uddannelsesforbundet.dk, tlf. 7070 2722.

Forside Mikkel Østergaard

Tryksag 5041 0004

Indhold

3/2024

Vi har et bredt segment af aktive seniorer, tosprogede og etniske danskere, der gerne vil blive bedre digitale brugere.

Lone Husted Kristensen
skoleleder LOF Midtjylland.

6

PÅ PENSION? NEJ, TAK!

Flere og flere seniorer bliver længere på arbejdsmarkedet. To undervisere fortæller her, hvad der har fået dem til at blive ved – selv om pensionsalderen er overskredet.

FOTO: JENS BACH

FOTO: PALLE PETER SKOV

16

NYT FORLØB KLÆDER ELEVER MED DIAGNOSER BEDRE PÅ

To lærere har udviklet et forløb, der giver elever med autisme og ADHD en bedre viden om dem selv og deres diagnose. Det klæder eleverne på til både arbejdsmarkedet og livet. Vi har besøgt AspIT i Sønderjylland, der har succes med forløbene.

10

FÅ TJEK PÅ RETTIGHEDER, NÅR BØRNENE RAMMES AF ALVORLIG SYGDOM.

12

DER MANGLER LÆRERE TIL DE DIGITALT UDFORDREDE

Fra årsskiftet blev FVU-digital en hjælp til alle over 25 år, der har brug for det. En af de store udfordringer er, at der ikke er uddannede lærere nok til det.

28

FGU'ENS 'SKJULTE' SUCCES

Den praktiske erhvervsgrunduddannelse – EGU'en – er blevet en stor succes på FGU Syd- og Midtfn. Vi har besøgt skolen i Svendborg og også talt med 18-årige Nicolai Klejs Jørgensen, som ikke mere er skoletræt.

FOTO: ROBERT WENGLER

22

SÅDAN SKABER VI EN SKOLE, HVOR DE UNGE TRIVES BEDRE

Uddannelsesbladet har igennem lang tid haft fokus på unges psykiske mistrivsel – og konsekvenserne for lærernes arbejdsmiljø. Her får du fire eksperter bud på, hvordan vi kan hjælpe flere unge til at få det bedre – og finde vej gennem uddannelsessystemet

26

DENGANG DA...

... man fandt ud af, at uddannelse handler om at fange interessen hos eleverne.

33

ELEVERNE VIL RESPEKTERES AF LÆRERNE

Hver fjerde kvindelige erhvervsskoleelev under 18 år har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed, mens de gik på skolen. Det gør det svært at ignorere, at der er en stor udfordring for skolerne.

36

FRISK FRA FORSKNINGEN

EUD-eleverne fortryder sjældent, hvis de har taget en studentereksamen først. Det – og andet – kan du læse om i Fire friske fra forskningen.

38

NYT FRA UDDANNELSESFORBUNDET

Hvordan får du Danmarks højeste rente på din lønkonto? Det kan du læse om her.

39

ET FAGLIGT RÅD TIL DIG

Hvornår kan en timelønnet blive månedslønnet? Læs konsulentens faglige råd her.

Hvem sagde, at arbejdsglæde slutter i 60'erne?

Flere og flere seniorer bliver længere på arbejdsmarkedet. Vi har talt med to af dem om, hvorfor de arbejder, selvom pensionsalderen er passeret for år tilbage. Læs med, når de fortæller, hvad deres motivation har været, og hvorfor deres arbejdsglæde er så stor.

Jørgen Dall og Karin Dencker kan bryste sig af at være del af en trend. Faktisk hele to trends. For det første er de to undervisere nemlig hver især lyslevende eksempler på, at flere seniorer vælger at blive længere på arbejdsmarkedet. Og for det andet har det været helt afgørende for deres beslutning om at fortsætte med at

arbejde, at de kunne gå ned i tid og få fleksible arbejdstider.

På den måde underbygger de en undersøgelse, som NFA – Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø – lavede for nylig. Den viste, at især fleksibilitet i arbejdstid og mængde er afgørende for lysten til at blive længere.

I en ny undersøgelse, som Epinion

har foretaget for Sampension blandt 1.000 danskere, svarer næsten to ud af tre, at de gerne vil arbejde efter pensionsalderen.

Læs med, når Karin Dencker og Jørgen Dall fortæller, hvad det giver dem fortsat at arbejde – og hvad de lagde vægt på, da de traf beslutningen. ▲

Karin fik arbejdsglæden tilbage som senior

De sidste år på fuld tid med arbejdsvilkår, der ikke var for gode, tærede på Karin Denckers arbejds- og livsglæde. Begge dele er nu i top for den 70-årige vikar på Frederiksberg VUC.

– Jeg har nærmest aldrig haft så stor arbejdsglæde siden mine helt unge år.

Sådan lyder det fra Karin Dencker, der underviser i FVU på Frederiksberg VUC to formiddage om ugen. Hun har, siden hun var 65 år, arbejdet som afløser og vikar.

Før dét arbejdede dansk- som andet-sprogs-underviseren i en årrække både på AMU og på sprogcentre. Men efter to mangeårige ansættelser på sprogcenterområdet, hvor den sidste endte med en afskedigelse som 64-årig, var der blevet slidt gevaldige ridser i arbejdsglæden.

Alligevel overvejede Karin Dencker aldrig for alvor at gå på pension.

– Jeg havde brug for at hele sårene efter den sidste ansættelse, hvor jeg blev udsat for TR-chikane, og jeg havde også en periode, hvor jeg var nødt til at tage mig af min datter, men derefter kunne jeg

FOTO: MIKKEL ØSTERGAARD

virkelig godt mærke, at jeg savnede at undervise og begyndte at kede mig, husker Karin Dencker.

For ung til pension

Hun følte sig ganske enkelt ”for ung” til at stoppe med at arbejde – og søgte derfor flere vikarjobs.

– Jeg har selv været leder og var derfor ikke så bange for at søge som afløser. Jeg tænkte, at mange ledere ville være interesserede i en fleksibel person, som de kunne justere arbejdsstyrken med.

Det fik hun ret i – og hun arbejdede i flere år på Kofoeds Skole som vikar sideløbende med semesterkontrakter på Frederiksberg VUC, hvor hun fortsat arbejder.

Hun har været rigtig glad for begge dele og følt sig både værdsat, anerkendt og påskønnet af ledelse, kolleger og kursister, så der er tale om en rigtig solstrålehistorie.

– Det var så dejligt at opleve, at jeg kunne komme ud og få min arbejdsglæde tilbage. Det er mere frivilligt, jeg kan bedre sige til og fra i forhold til tidspunkter, og hvad jeg gerne vil have af undervisning. Det har været helt ideelt for mig.

Der skal være overskud

I starten arbejdede Karin Dencker mere – trekvart tid – fordi hun havde brug for at spare mere op til pension, og hun følte

sig frisk og stærk og kunne sagtens klare aftenvagter, indtil hun blev 68. Der kunne hun mærke, det blev for slidsomt, og hendes råd er da også, at man som senior virkelig mærker efter, hvornår arbejdet giver, og hvornår det tager – og siger til og fra. Karin Dencker har gradvist trappet tiden ned og er i øjeblikket på en femtedel tid.

– Når man bliver ældre, går ens energiniveau ned, og der skal være overskud til andet end at komme hjem og rekreere sig, før man skal på job igen. Men finder man den balance, kan arbejdet virkelig være en fornøjelse. Arbejdsglæde er jo utroligt værdifuldt, lyder det fra Karin Dencker.

Hun er så småt begyndt at overveje, om

hun snart skal stoppe – for at få mere tid til familien. Men hun er ikke overbevist.

– Jeg vil selvfølgelig mærke efter, hvornår jeg skal stoppe. Det er vigtigt for min stolthed. Jeg vil selv mærke efter, hvis jeg synes, jeg bliver for distraet eller for langsom til at lære noget nyt om computeren. Så skal jeg til at holde op.

Kommer du så til at savne at arbejde?

– Ja, der skal jeg i hvert fald til at se på noget med Ældresagen og seniorgymnastik og alt sådan noget. Jeg skal helt klart ud at have noget social kontakt, hvis jeg holder op med at arbejde. ▲

Overvejer du at udskyde pensionen? Her er Jørgen og Karins gode råd:

- Er du på en god arbejdsplads? Så tilkendegiv, at du har lyst til at fortsætte og hør, om det er muligt. Er du ikke så glad for dit nuværende job, så giv ikke op, men søg for eksempel job som afløser. Det er slet ikke umuligt som senior.
- Plej dit faglige netværk – også som senior. Man kan skiftes til at anbefale hinanden til stillinger.
- Mærk efter, hvilket timetal du trives bedst med? Arbejder du bedst dag eller aften? Hvad giver mest energi? Når du ikke er på fuld tid, kan du måske bedre planlægge efter, hvad der er optimalt for dig. Sig til og fra.
- Tænk over balancen – oppe i alderen er tiden med familien også vigtig at prioritere.

”Jeg laver jo det, jeg allerhelst vil”

Jørgen Dall er 69 år, men arbejder fortsat 23 timer om ugen på Sprogcenter Randers. ”Win-win” kalder han det og har ingen planer om at stoppe foreløbigt.

FOTO: JENS BACH

– Jeg synes jo ikke, jeg på noget tidspunkt har stået stille. At der ikke kan gro mos på en rullesten, passer vist meget godt på mig.

Ordene kommer fra Jørgen Dall, der sammen med tre andre lærere bemande det studiecenter på Sprogcenter Randers, som han har været med til at bygge op fra starten.

Han kalder centeret for skolens ”spisekammer”, og den føde, de hælder i kammeret, er masser af læseforståelsesopgaver og grammatiske opgaver, som alle kollegerne og kursisterne kan gøre brug af. Derudover står Jørgen Dall for al indkøb af nyt undervisningsmateriale. Han vikarierer i undervisningen, og han udgør sammen med en kollega en arbejdsgruppe om AI, og hvordan det kan bruges i undervisningen.

Han har det med egne ord som ”en fisk i

vandet”, fordi han laver det, han allerhelst vil, og efter 36 år på Sprogcenter Randers ”er jeg vel nærmest sådan en olderman eller *last man standing*”, griner han.

Afgørende med nedsat tid

For Jørgen Dall har økonomien ikke været en afgørende faktor for at fortsætte, men det, at det kunne lade sig gøre at gå ned i tid, betød meget.

– Det er overvejelsen om work-life-balance. Man skal gøre sig overvejelser om, hvor man vil lægge sin energi – og hvor man får den fra. Jeg er heldig, at økonomien ikke var afgørende. Jeg gør det kun, fordi jeg har fået lov at gå ned i tid og laver det, jeg allerhelst vil. Det er meget privilegeret, og det er jeg meget taknemmelig for, siger han.

Jørgen Dalls kones helbred er ikke så

godt, og derfor har han oplevet, at der er kommet nogle begrænsninger på, hvad de kan lave sammen. Udover selve arbejdsglæden ved jobbet oplever han derfor også, at jobbet giver ham andre ting, som supplerer hans privatliv rigtig godt:

– Arbejdet er et strålende supplement til at sætte struktur på min hverdag og komme ud at møde andre mennesker og gøre en forskel. Jeg får nogle input og oplevelsen af, at jeg og min viden i høj grad kan bruges til noget. Det er ret fantastisk, siger Jørgen Dall, der især finder motivationen i at ”få lov at hjælpe folk med noget, de gerne vil blive bedre til. Det er simpelthen et drømmejob”.

Arbejder, så længe det giver mening

Jørgen Dall har ikke gjort sig overvejelser om, hvornår han vil stoppe med at arbejde.

– Selvom jeg ikke gider arbejde, til jeg bliver 90, så vil jeg ikke sætte en deadline op for mig selv. Jeg tager det, som det kommer – hen ad vejen. Så længe jeg synes, det er sjovt, og så længe det er et dejligt supplement til min tilværelse, så er jeg glad for at komme på arbejde og være med til at gøre en forskel.

I det hele taget er han fortaler for, at det skal være lysten og evnerne – og ikke økonomien eller alderen – som skal afgøre, hvor længe man bliver i jobbet.

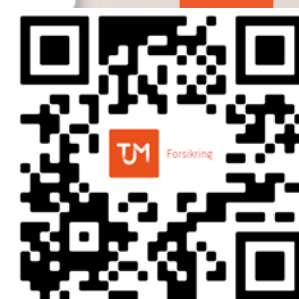
– Man er jo et lille tandhjul, som skal fungere i det store tandhjul. Og man må mærke efter konkret, hvad der giver mening. Hvis det for eksempel er at have tre lektioner om ugen, og det fungerer for både medarbejder og ledelse, så er det jo igen win-win. ▲

Kender du dine vilkår som senior?

Uddannelsesforbundet har samlet en række artikler til medlemmer, der overvejer pension eller at blive på arbejdsmarkedet. Læs om de særlige vilkår, du kan have ret til som senior, og find råd, hvis du overvejer pension, på uddannelsesforbundet.dk/artikeltema/seniorvilkar-og-pension.

Forbundet holder også løbende 3. liv kurser. Find dem på hjemmesiden i forbindelse med kurser og arrangementer.

Gode forsikringer til skarpe priser

sikring

Tjmforsikring

Scan QR-koden, eller læs mere på tjmforsikring.dk/uddannelsesforbundet

Sammenhold betaler sig

Når børnene bliver ramt af alvorlig sygdom

Du har en række forskellige muligheder for at få fri til at passe dit barn, som skal indlægges på hospitalet, har et handicap eller i en længere periode ikke kan magte at være i skole. Få tjek på, hvordan du finder den bedste mulighed i din situation.

Du kender sikkert mulighederne i din overenskomst for at passe dine børn, når de får skoldkopper eller andre forbigående sygdomme. Men bliver dit barn alvorligt syg, så har du som forælder ofte også flere forskellige muligheder for at få fri eller få nedsat din arbejdstid og stadig få løn eller økonomisk hjælp fra kommunen. Det gælder både ved fysiske sygdomme, psykiske lidelser eller funktionsnedsættelser.

Vær opmærksom på, at du også har muligheder, selvom dit barn ikke har fået stillet en diagnose. Kommunen skal hjælpe din familie, hvis barnet har åbenlyse udfordringer, ikke er udredt eller ikke har fået stillet en egentlig diagnose. Et eksempel kan være, hvis et barn lider af skolevægring. Det fremgår af Barnets Lov, som trådte i kraft i år.

Hvilken ordning, der passer bedst til dit barns situation, beror på en individuel vurdering. Du skal være opmærksom på at få tilpasset dine muligheder, hvis dit barns eller familiens situation ændrer sig.

Muligheder for rådgivning

Få vendt alle muligheder, så du har det bedste grundlag for at træffe beslutning for dig og din familie. Som udgangspunkt er der flere indgange til at få rådgivning og hjælp til at få en afklaring af, hvad der er muligt i dit barns situation. Hvis du er medlem af en forening for pårørende og patienter, så kan du her ofte finde rådgivning inden for et bestemt sygdoms- eller diagnoseområde. Du kan også spørge medarbejderne på det hospital, hvor dit barn er tilknyttet eller indlagt. Kontakt din kommune – også hvis der ikke allerede er tilknyttet en sagsbehandler på dit barn. Du kan desuden kontakte Udbetaling Danmark. Som medlem af Uddannelsesforbundet kan du få rådgivning om dine muligheder og rettigheder på arbejdspladsen.

Oftest muligheder i din overenskomst

De fleste af Uddannelsesforbundets overenskomster giver forældre ret til at få fri med løn i op til fem dage per år, hvis

hjemmeboende børn under 14 år skal indlægges på hospitalet. Derudover er der i overenskomsterne forhandlet mulighed for, at forældre til alvorligt syge børn under 18 år kan få helt eller delvist fri med løn, når visse betingelser er opfyldt. Kontakt Uddannelsesforbundets socialrådgivere for at høre nærmere om, hvad dine muligheder er.

Bliv kompenseret for tabt arbejdsfortjeneste

Hvis dit barn har en sygdom, som påvirker dine muligheder for at arbejde, kan du ansøge om at få udbetalt et beløb for 'tabt arbejdsfortjeneste' i din kommune. Du kan i nogle tilfælde få kompensation for de timer, dit barns situation forhindrer dig i at arbejde.

Du kan ansøge om at få udbetalt tabt arbejdsfortjeneste for både længere og kortere perioder. Vær opmærksom på, at du også kan ansøge om enkeltstående dage, hvis dit barn for eksempel skal til undersøgelse langt fra, hvor I bor. ◀

AF INGE GLEERUP / ILLUSTRATION KIM EWALD FOSSUM

UDDANNELSE

UDDAN DIG TIL KOGNITIV -VEJLEDER

**MODUL 1 - EMOTIONELLE PROBLEMER
BLANDT UNGE**

**MODUL 2 – UNGES
SELVDESTRUKTIVITET**

**MODUL 3 – ÅNGST OG STRESS BLANDT
UNGE**

**MODUL 4 – IMPLEMENTERING I
PRAKSIS, TRÆNING OG SUPERVISION**

Kognitiv metode er en effektiv metode når det gælder unges mistrivsel, og uddannelsen i den kognitive metodes redskaber og teknikker giver dig en forståelsesramme at arbejde inden for. Du får viden om fastholdelse af frafaldstruede unge og bliver i stand til at hjælpe dem henimod at gennemføre deres uddannelse.

LÆS MERE PÅ WWW.GENERATORPP.DK

UNDERVISER, MALENE KLINDT BOHNI

“ Super god undervisning og dejlig gennemgang af relevant teori. Meget brugbart. Malene er en dygtig formidler. ”

– Tidl. deltager på uddannelsen

GENERATOR

PÆDAGOGIK & PSYKOLOGI

En udstrakt hånd til digitalt udfordrede – med forhindringer

Fra i år er FVU-digital blevet et tilbud til alle. De enkelte udbydere er ved at finde deres ben i tilbuddet, der rummer en ny og bredere målgruppe. Særligt er det en udfordring at uddanne nok lærere, som kan undervise i faget.

Skal man tjekke, om barselsdagpenge er gået ind, er man lost. Skal man følge beskeder om sine børn på Aula, må man give fortabt. At rette sit skattekort? Glem det! Ligesom mange helt har opgivet at gå fra NemID til MitID – eller at bestille togbilletter, tjekke busplaner, betale regninger...

Hele samfundet er så gennemsyret af digitale løsninger, at vi ligger nummer to på verdensranglisten. For flertallet er det en stor lettelse både privat og på arbejdspladsen, men op imod 18 procent af danskerne er mere eller mindre digitalt fortabte. De risikerer at miste både sociale ydelser og demokratiske rettigheder.

Fra 1. januar i år har de imidlertid fået et nyt tilbud. FVU-digital. For selv om tilbuddet har fire år på bagen, er målgruppen nu ændret til, at alle kan få en hjælpende hånd til det digitale. Og det er der brug for:

”Vi ser FVU-digital som et godt og vigtigt tilbud, der kan være med til at afværge, at ellers velfungerende borgere føler sig marginaliseret i et samfund, der gennemgår en rivende udvikling på det digitale område”, skriver for eksempel skoleleder Susanne Henriksen fra LOF Øresund i en mail. Hun oplyser, at fem hold er startet efter sommer. Deltagerne er typisk borgere, der allerede bruger aftenskolen, og som har vist en ”overvældende interesse”.

Rundt om i landet er udbydere af FVU lige nu i gang med at finde fodfæste

i det nye tilbud og få fat på den bredere målgruppe, men ikke mindst få uddannet tilstrækkeligt med lærere til det ’nye’ FVU-fag.

Områdeforlagt undervisning

FVU-digital blev skabt i 2019 som følge af trepartsforhandlingerne. Derfor var tilbuddet i første omgang kun rettet mod beskæftigede på virksomheder. I 2020 blev det udvidet til også at omfatte ledige. Men fra i år er FVU-digital blevet et tilbud for alle danskere over 25 år. Hvis en samtale med dem viser, at FVU-digital er det rigtige tilbud for dem, og hvor de placerer sig i forhold til de fire FVU-digital-trin, kan de få lektioner i op til 30 timer per trin helt gratis.

Det ligner altså et af verdens bedste uddannelses tilbud for voksne. Men som med de øvrige FVU-tilbud kommer de voksne ikke af sig selv, selv om de kunne have behov. Derfor forsøger man at ’rekruttere’ på nye måder.

For eksempel på det københavnske VUC – KVUC. I stedet for at virksomhedsforlægge undervisningen har man ’områdeforlagt’ den til blandt andet Tingbjerg, Husum, Nordvest og Amager. Uddannelseslederen fra KVUC har været rundt på områdemøder for at tale med lokale repræsentanter om FVU-digital. Og på det seneste hold i Tingbjerg startede omkring 20.

Lars Christensen fra KVUC har under-

vist på FVU-digital i tre-fire år. På det første hold var der to kursister: En ældre dansk tømrer, der skulle lære at bruge computeren, og en thai-kvinde. Nu er det udelukkende tosprogede kursister, han har på holdene.

– Sådan er det også for det almindelige FVU Dansk – det er svært at få danskere til at bruge det. Vi har prøvet at få fat på dem de steder, hvor de arbejder. Men også på virksomhederne er det som regel de tosprogede, vi får fat på, konstaterer han.

Mindre tabubelagt

Danmarks Evalueringsinstitut EVA undersøgte tilbage i 2020 de foreløbige resultater af FVU-digital og FVU-engelsk, da de to fag var forbeholdt beskæftigede. Undersøgelsen viste, at FVU-digital kan gøre deltagerne mere trygge, mere selvhjulpne og mere nysgerrige i forhold til digitale muligheder.

Men, hedder det, de nye FVU-fag kan måske også være en løftestang for de kortuddannede voksne, der har svært ved at læse og regne. Hvorfor? Fordi det er ”mindre tabubelagt at mangle digitale kompetencer end fx at have svage læsefærdigheder. Derfor kan de nye FVU-fag være med til at tiltrække nye deltagere til FVU, som så får et mere positivt syn på mulighederne inden for anden voksenundervisning”, hedder det i EVA’s rapport.

Direktør på Vestegnen HF & VUC, Tue Sanderhage, er enig i, at et tilbud på en

AF DORTHE PLECHINGER / FOTO: FREEPIK.COM

Hvor mange handler det om:

- En opgørelse fra Digitaliseringsstyrelsen fra første kvartal 2024 viser, at 5.232.180 millioner borgere er tilmeldt Digital Post, mens 287.302 er fritaget.
- Ifølge Danmarks Statistik er 18 procent af de 15-89-årige digitalt udfordrede på den ene eller anden måde. Det svarer til næsten 900.000 personer. Det er danskere, der enten selv vurderer, at de slet ikke eller kun i mindre grad er rustet til at bruge internettet med deres nuværende digitale færdigheder, eller personer, der ikke ved, hvordan man installerer en app. Andelen af udfordrede personer stiger med alderen og er lavest blandt personer under 45 år. For 75-79-årige er det halvdelen, der er digitalt udfordret. Otte procent af danskere over 18 år har opgivet at få en offentlig ydelse, fordi kontakten var digital. Det svarer til lidt mindre end 400.000 danskere, viser en undersøgelse fra marts i tænketanken Mandag Morgen.

professionel uddannelsesinstitution nogle gange ”lige kan være en fod i døren” i forhold til at opdage, at: Hov, der findes også andre uddannelser, og at dem, der går her, ”ligner mig på mange måder. Jeg behøver ikke skamme mig”, som han siger.

Forskel på, hvad der er løftestangen

Men det er ikke alle kursister på Vestegnen HF & VUC, der er flove over ikke at kunne dansk, understreger han:

– Det kan være forskelligt, om isbryderen kommer fra digital til dansk – eller omvendt. Mange kursister fra danskud-

➔ dannelserne kommer her, fordi de gerne vil blive bedre til dansk. De ved, at det vil gøre dem bedre i stand til at søge job, hjælpe deres børn med lektier eller bare blive borgere i det samfund, de er kommet til. For dem er det overhovedet ikke pinligt, at dansk er vejen ind. Og herfra kan de komme til det digitale tilbud. For den anden halvdel kan det være den anden vej rundt, siger Tue Sanderhage.

Der er, efter hans mening, en stor brugergruppe blandt dem, som ikke er vokset op som digitalt indfødte. Folk, der ligesom ham er "godt forbi 50-erne":

– Her kan det digitale være et godt håndtag til at komme i gang med uddannelse i det hele taget.

Svært at få fat på danskere

På LOF Midtjylland ventede de ikke på, at den nye bekendtgørelse om faget landede. Her fulgte man mavefornemmelsen og sendte tilbud om FVU-digital ud allerede i løbet af efteråret. Dermed kunne holdene starte i januar i år. Det turde skoleleder Lone Husted Kristensen, fordi hun har 20 års erfaring på området og mente, at der var et stort behov for digitale kompetencer hos "rigtig mange borgere".

– Det var en chance, vi tog, for vi vidste reelt ikke, om det havde nogen gang på jord, siger hun, men kan konstatere, at de har ramt ind i "en god dyne" med det, som hun siger. De har 10-12 hold på forløbene, der kommer fra et meget spredt segment.

– Vi har hold både formiddag, eftermiddag, sen-eftermiddag- og aftenhold. Sidstnævnte forløb er for dem, der går på arbejde. Vi har et bredt segment af aktive seniorer, tosprogede og etniske danskere,

der gerne vil blive bedre digitale brugere og ikke mindst er nysgerrige på mulighederne, som dette tilbud giver, siger hun.

Verdens bedste tilbud?

Selv om FVU-digitalt er bredt, fleksibelt og gratis, er der stadig store hurdle. Blandt andet en visitationsguide, som er krævende, og som Lone Husted Kristensen håber, der bliver "allokeret penge til". Der er også det nødvendige opsøgende arbejde, som kan trække tænder ud, men som man heller ikke får midler til, forklarer Tue Sanderhage fra Vestegnen HF & VUC og nævner deres opsøgende samarbejde med Ældresagen og 3F.

Det største problem lige nu er dog mangel på lærere med kompetencer i at undervise på FVU-digital. For eksempel i hovedstadsområdet.

– Det er et paradoks, at vi kun må udbyde det, hvis vi har lærere, der er uddannede i FVU-digital, men at vi ikke har et bæredygtigt udbud af uddannelsen. Vi er underlagt ret skrappe krav til en FVU-underviser, hvilket er helt i orden, men det er svært at få uddannelsen til FVU-digital, og det er en stor barriere i forhold til udbuddet af et nyt fag, siger Tue Sanderhage.

Han forklarer, at det kan være svært for professionshøjskolerne at samle nok lærere fra regionen til, at det kan løbe rundt økonomisk.

– Så de ender faktisk ofte med at aflyse kurserne, siger han.

Tue Sanderhage mener, at en løsning kan være at samle hold på tværs af professionshøjskolerne med lærere fra hele landet og lave online eller hybride forløb, så man dels kan få store nok hold til, at økonomien løber rundt for skolerne, og dels som lærer ikke behøver at rejse så meget.

Det folkeoplysende element

Kan tilbuddet ellers komme til at betyde noget for VUC som institution?

– Først og fremmest er det dejligt at få noget aktivitet – det er der ikke meget af. Og vi kan med den nye målgruppe åbne op for den ene del af DNA'et i VUC – nemlig at have fat i både de beskæftigede og ledige. Den anden del er, at VUC altid har haft et folkeoplysende formål. Vi har jo ofte uddannet mennesker, der ikke lige en-to-tre har skullet bruge det på et job

FVU-undervisning i digitale færdigheder for voksne

Ifølge FVU-bekendtgørelsen skal lærere have undervisningskompetencer i form af faglig og pædagogisk kompetence i fag med digitalt indhold samt have viden om voksenlæring og -didaktik. De kan på landets professionshøjskoler tage modulet FVU-undervisning i digitale færdigheder for voksne, der kan læses som en del af en hel uddannelse eller som et selvstændigt modul. Det giver 10 ECTS.

eller videreuddannelse, men også bare vil være aktive og deltagende borgere. Det folkeoplysende kunne jeg godt tænke mig blev en endnu større del i de år, der kommer. Og her er FVU-digital et fag, hvor det kan lade sig gøre.

Lone Husted Kristensen fra LOF Midtjylland understreger også det folkeoplysende element i tilbuddet. De har haft borgere, som er blevet fritaget for digital post, men som nu melder sig, fordi de kan mærke, at de bliver nødt til at "tage skeen i den anden hånd":

– Dét er en flot fortælling om voksenlæring, folkeoplysning og ansvar for sit eget liv og et eksempel på, hvad folkeoplysningen også kan løfte af andre opgaver, siger hun.

Tue Sanderhage er glad for, at FVU-tilbuddet er gratis. Det er "dejligt, at der dermed er én gratis uddannelse til de svageste uddannede i Danmark", som han siger:

– Men hvordan kan det være, at vi giver fri og lige adgang til uddannelser – undtagen til dem, der er mindst frie og lige? På den måde er FVU og FVU-digital et mønstereksempel på, hvordan vi BURDE betale for mulighederne for at få uddannelse for også kortuddannede voksne i Danmark. ◀

Så mange tager FVU-digital

I 2023 var der 3.125

I 2022 var der 2.441

I 2021 var der 4.605

I 2020 var der 3.690

Kilde: Uddannelsesstatistik

Gratis, velafprøvede undervisningsmaterialer til dig og dine elever

Oplev det interaktive læringspil The Tshop

I dette materiale afprøver eleverne, hvordan det er at drive virksomhed gennem en virtuel t-shirt butik. Materialet kan bruges til grundfaget matematik, grundfaget virksomhedsøkonomi, erhvervsfaget innovation og iværksætteri og/eller som erhvervsintroduktion på merkantile uddannelser.

Udforsk også vores materiale til erhvervsfaget Innovation og Iværksætteri

Med dette materiale og vejledning kommer eleverne godt omkring faget. På en inspirerende måde kan du lære dine elever om innovation, iværksætteri og opstart af virksomhed.

Materialerne er lige til at gå til og leverer på alle fagmål.

Log ind for at finde disse og materialer til hovedforløbet. ffonden.dk/erhvervsuddannelser

For første gang er de del af et 'vi'

På AspIT Sønderjylland bliver elever med autisme og ADHD klædt på til arbejdsmarkedet og livet. To lærere har med succes udviklet et forløb, der giver eleverne viden om dem selv og deres diagnose. Kom med til en dag med psykoedukation på skemaet.

'De første tegn på autisme' og '4 ting, der motiverer en ADHD-hjerne' lyder nogle af overskrifterne på opslagstavlen. Om bordet går snakken om stress, søvnhormoner og mestringsstrategier.

Vi er til psykoedukation hos AspIT i Aabenraa – et undervisningsforløb, der sigter mod at give de 12 elever om bordet viden om deres diagnose, så de lærer sig selv og deres behov, grænser og potentialer at kende.

Forløbet er udviklet af lærerne Ronni Heuckendorff Hansen og Ulf Skaaning og har kørt som pilotprojekt dette semester.

Et beskidt tabu

Eleverne har gået på AspIT i snart et år. Allerede første dag blev de foran hinanden bedt om at sige, hvilke diagnoser de har.

– Det er et beskidt tabu for mange. Derfor er det også utroligt vigtigt med det samme at punktere den ballon og få

det sagt højt, siger Ronni Heuckendorff Hansen.

– Noget af det første, vi gør, er også at få eleven til at læse sit diagnosepapir igennem. Mange har aldrig set det før. Hvordan skal de så vide, hvad de skal arbejde på? spørger Ulf Skaaning.

– Det er netop det, psykoedukationen er designet til. Du er nødt til at lære om dig selv. Ellers kan du ikke tage vare på dig selv, supplerer Ronni Heuckendorff Hansen.

Deler symptomer på stress

De grønne, bløde lænestole skaber en mere hjemlig stuestemning end den, man normalt møder under et klasseværelses lysstofrør. På bordet er skåle fyldt med farverige, bløde bolde og andet dims, der kan holde hænder i gang og koncentrationen fanget. En elev har byttet stolen ud med en stor træningsbold, som stille hopper op og ned.

– Hvordan mærker I stress, spørger Ronni Heuckendorff Hansen.

– Jeg isolerer mig selv, kommer det fra en.

– For mig er det mere sådan en uro i brystkassen, siger en anden.

En tredje fortæller, hvordan det er umuligt for ham at lave ting, han normalt har lyst til, når stressen sætter ind:

– Selvom jeg har et spil, jeg virkelig elsker at spille, kan jeg bare ikke. Gør jeg det alligevel, så føler jeg ingen glæde.

– Kan vi forklare det, spørger Ronni Heuckendorff Hansen ud i rummet.

– Dopaminmangel, svarer en af eleverne.

Otte ud af ti er i job efter uddannelse

Som svaret viser, lærer eleverne om både hormoner og signalstoffers påvirkning af krop og hjerne.

– De får lært at sætte de rigtige ord på, i stedet for bare at sige, "jeg er stresset", eller "jeg har angst". Når de for eksempel går ned til lægen, kan de bruge relevante ord til at forklare, hvordan de har det, siger Ulf Skaaning.

AspIT er en særlig tilrettelagt uddannelse for elever med særlige behov. Alle eleverne er enten autister, har ADHD eller en kombination af begge diagnoser.

På AspIT får de en erhvervsrettet IT-uddannelse, der munder ud i praktik. Når de tre år på skolen er slut, har 80 procent af eleverne et job på hånden.

Du er nødt til at lære om dig selv. Ellers kan du ikke tage vare på dig selv.

Ronni Heuckendorff Hansen
lærer AspIT

– Det væsentligste kriterium, vi udvælger vores elever efter, er i virkeligheden: Kan vi arbejde med dig, og vil du arbejde med dig selv? Vi er nødt til at vurdere, om en elev kan blive klar til beskæftigelse på tre år. Det er vores eksistensgrundlag, siger Ronni Heuckendorff Hansen.

Netop arbejdet med sig selv fylder meget på de første semestre af uddannelsen. Den personlige og sociale udvikling skal først på sporet, inden der kan fyldes faglig læring på.

– Vi er en IT-uddannelse, men det mindst interessante er faktisk IT. Det skal eleverne nok lære. Vi er nødt til at lære dem alt det, der skal til, for at de basalt set kan have et godt liv, siger Ronni Heuckendorff Hansen.

Hjerner er forskellige

Det nye forløb er en del af en forandringsproces. AspIT ønsker at tilpasse uddannelsen i tråd med den neurodivergente kultur, som vinder frem i flere og flere hjørner af samfundet. I en *neurodivergent* optik ser man ikke diagnoser som noget unormalt, men som et udtryk for, at hjerner på forskellige måder kan afvige fra den *neurotypiske*.

– En autist i 2024 er ikke en autist i år

2000. Der er sket en masse både i forhold til viden og selvbevidsthed ikke mindst. Som uddannelsesinstitution er vi nødt til at flytte os med det, forklarer Ronni Heuckendorff Hansen.

Han mener, at hele skolesystemet herhjemme er langt bagud på det område, og at der de fleste steder stadig hersker en opfattelse af, at man enten er normal eller defekt.

– Min drøm er, at om fem år er en autist bare en elev, der kan nogle ting, andre ikke kan. Så det ikke er en diagnose længere, men en kompetence.

– Der er mange hjerner. De har deres fordele. Og de har deres ulemper, bevares. Men en ADHD'er kan blive en verdensmester i ting, hvis han er interesseret i det. Og hvis undervisningen er udformet til ham, siger Ronni Heuckendorff Hansen.

Særinteresse udstillet

Tilbage ved psykoedukationen deler eleverne veje til bedre søvn – musik, white-noise, søvnmaske, tyngdedyne.

– Husk, at har du ADHD, så kører din hjerne hurtigere end andres, derfor må du fylde den med ting. Vi skal lade være med at sammenligne os med neurotypikere,

Om AspIT

- Er en erhvervsrettet IT-uddannelse for unge med særlige behov. Uddannelsen er målrettet elever med autismspektrumforstyrrelse eller lignende.
- Elever bliver optaget efter et fire-seks ugers afklaringsforløb.
- Udover IT-undervisning er der stort fokus på elevens personlige og sociale udvikling.
- Uddannelsen varer tre år fordelt på seks semestre og rummer praktikforløb.
- 80 procent af eleverne er i job efter endt uddannelse.
- Kommunen bevilger og betaler for uddannelsen – enten som en særlig tilrettelagt uddannelse (STU) eller som et forløb via Lov om aktiv beskæftigelsesindsats.
- AspIT har afdelinger i otte byer og er en del af Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier.

forklarer Ronni Heuckendorff Hansen, mens han hurtigt roterer den røde plastikbold med pigge mellem fingrene.

Ord som 'os' og 'vi' afslører, at han selv er neurodivergent. At han bringer sig selv i spil over for eleverne og er åben omkring at være sent diagnosticeret autist med ADHD er et helt bevidst træk.

– Jeg er nødt til at være ærlig om, hvem jeg er. Derfor sidder jeg også nede i kantinen og tager min pille op af en lille rød slikpose, så alle kan se mig tage den. For hvis jeg som rollemodel ikke tør stå ved, hvem jeg er, så mister jeg min troværdighed, siger han.

På hylder og skrivebordskant har Ronni Heuckendorff Hansen Playmobil-figurer stående, der skal vise, at det er naturligt at have en særinteresse. En ting, mange af eleverne også har.

– Jeg ved ikke, om Playmobil egentlig fylder så meget for mig. Men det er vigtigt, at mine elever ser, at det er fuldstændigt acceptabelt. At man faktisk godt kan være et professionelt menneske med familie, job og tilsyneladende styr på tingene og stadigvæk synes, at Playmobil er dejligt.

– Hvis jeg kan være det eksempel for mine elever, så tør de måske også være sig selv. Og hvis vores elever tør være sig selv, så beskytter vi dem. Statistikkerne er jo grufulde.

20 gange så meget skæld ud

Netop de alvorlige statistikker er kommet på banen til dagens psykoekudation.

Seks hænder ryger i vejret på spørgsmålet om, hvor mange der har oplevet en periode, hvor de ikke gik i skole.

– Jeg ved ikke, om I ved det, men man siger, at en ADHD'er har fået 20 gange så mange irettesættelser som andre elever, fortæller Ronni Heuckendorff Hansen.

Han fortæller eleverne om risikoen for ensomhed, og at den gennemsnitlige levealder for autister blot er 37 år med selvmord og stressrelaterede hjernesygdomme som de to hyppigste dødsårsager.

– Neurodivergente har det med at maskere sig for at passe ind. Men det kan føre til langvarigt stress, advarer Ronni Heuckendorff Hansen.

– Du bliver syg af det. Du er nødt til at være bevidst om og tage udgangspunkt i dine egne behov.

Ar på sjælen

Når eleverne starter på AspIT, er det typisk en negativ og trykket elev, der kommer ind ad døren. Skæld ud har været en fast del af det at gå skole – og derfor må lærerne arbejde med at vende deres syn på skole og læring.

Ved den første samtale siger Ulf og Ronni: *"Vi kalder dig ikke ind for at skælde dig ud. Hvordan kan vi hjælpe dig?"*

Eleverne har frihed til at gøre det, der skal til, for at deres dag kan fungere. Er det at have computeren foran sig i løbet af timen, så gør de det. Har en elev brug for at forlade undervisningen, bliver der ikke spurgt hvorfor.

– Alle vores elever kommer til os med ar på sjælen, siger Ronni Heuckendorff Hansen

– De har fået tæsk og nederlag den ene gang efter den anden, tilføjer Ulf Skaaning.

På de unges vegne er han ked af, at så mange har haft skolevægning og lidt faglige nederlag.

– Vi får også mange elever, der startede på en gymnasie- eller universitetsuddannelse, men er crashet. Det er smadderægerligt, for det gør noget ved et ungt menneske ikke at lykkes. Og de crasher jo, fordi uddannelserne ikke er bygget til dem, siger han.

Lysten til skole er kommet igen

18-årige Oscar Franzen Bradford, som er diagnosticeret med Aspergers syndrom, er en af de elever, der tidligere har haft svært ved at komme i skole. I slutningen af folkeskoletiden gik han på en specialskole, men han havde kun to ugentlige undervisningstimer.

Op til skiftet til specialskolen brugte han lange perioder bag lukket dør på sit værelse. Han trivedes ikke i skolen og var ramt af depression.

– Jeg var trist og havde det ikke så godt. For det meste spillede jeg på min computer. Jeg lavede lidt med min mor og far en gang imellem, hvis jeg lige havde overskud. Men jeg havde bare ingen energi, fortæller han.

Efterfølgende blev han udredt og fik plads på specialskole. Han oplevede dog ikke, at lærerne der talte med ham om diagnosen.

– Jeg forstod det ikke lige helt. Jeg vidste bare, at jeg ikke var ligesom de andre. Jeg følte, at jeg gjorde ting forkert. At der var noget galt med mig.

Da Oscar Franzen Bradford startede på AspIT, krævede det i starten meget af hans energi at vænne sig til at komme i skole dagligt fra klokken 8.45-15.00. Men i dag har han fået mod på læring.

På AspIT spiser alle frokost sammen. Her ses Ulf Skaaning og Oscar Franzen Bradford.

Ronni Heuckendorff Hansen har taget fat på stress – et af psykoekudationens emner – ved tavlen.

– Nu vil jeg selv gerne gå i skole. Det er ikke noget, jeg føler, jeg er tvunget til. Jeg har lyst til det, siger han.

På spørgsmålet om, hvad han synes om psykoekudation, lyder svaret.

– Det er meget godt. Jeg har ligesom fået en idé om, at måske er jeg ikke forkert. Jeg er bare sådan lidt anderledes. Lidt weird. Men det er okay. Det kan man også arbejde med.

På uddannelsesbladet.dk kan du læse et længere interview med Oscar Franzen Bradford samt en anden elev på AspIT.

Bryd grænserne

For lærerne på AspIT er der et formål med alle aktiviteter. Til frokost spiser de med eleverne – for de er med deres egne ord "mere kolleger end elever", og det er i pauserne, at relationerne bliver skabt.

Når de indleder dagen med morgen-

møde, er der i hyggesnakken et fokuseret blik for, om eleverne arbejder med de sociale og personlige mål, der er blevet aftalt. Og da de i sidste uge var på lejrskole, var det for at teste eleverne i uvante rammer.

For elevernes særlige behov bliver ikke kun pakket ind i hensyn. Lærerne sørger hele tiden for at skubbe til deres grænser.

– Har de svært ved forandringer, så byt-

ter vi rundt på indretningen i klasseværelset et par gange på et seks ugers-modul. Har de brug for struktur, så fjerner vi struktur. Vi prikker til dem dér, hvor de har det svært, siger Ulf Skaaning.

Ronni Heuckendorff Hansen stemmer i og peger på, at al læring jo starter med, at man får øje på en personlig begrænsning.

– Du er nødt til at vide, at du ikke kan, før du kan lære.

– Vores elever kommer med en opfattelse af sig selv som defekte mennesker, der ikke kan ting. Jeg kan ikke matematik. Jeg kan ikke læse, forklarer Ronni Heuckendorff Hansen videre.

– Der må vi sige til dem. Nej, det kunne du ikke gøre i den undervisning, du fik. Du kunne ikke sidde i en klasse på 30 elever og følge med. Det er da klart! Hvis du kan høre elektriciteten i væggen, så er det svært at koncentrere sig om, hvad manden ved tavlen siger.

Spejling skaber fællesskab

Dagens modul med psykoekudation er ved at være slut. Der er blevet vendt følelser og reaktionsmønstre, og eleverne har delt erfaringer med hinanden.

For lærerteamet er det tydeligt, at det giver eleverne en masse at få opbygget en selvforståelse og at kunne spejle sig i hinanden.

– Vi oplever, at vores elever for første gang i deres liv bliver en del af et 'vi'. Det har de jo aldrig været før. Det har altid været mig og dem. At de pludselig får et 'vi' at referere til, er jo en helt unik og væsentlig ting, siger Ronni Heuckendorff Hansen.

– Men det er da tragisk, at de ikke har oplevet det før nu. Det er en voldsom falliterklæring for det omkringliggende skolesystem, at vores elever først får det fællesskab som voksne. ◀

Om AspIT's forløb med psykoekudation

→ Foregår klokken 10.20-12.00 hver dag. Ved at køre 100 minutters undervisning uden pause tester og træner lærerne elevernes evner til at koncentrere sig og deltage i længere oplæg.

→ Forløbet består af 15 moduler – blandt andet 'sansbearbejdning og selvregulering', 'neuropsykologi og hjernens signalstoffer', 'struktur og planlægning', 'relationer og netværk' og 'selvforståelse og identitet'.

Gyldendal SOSU

- meget mere end bøger

Gyldendal udvikler læremidler i alle formater.
Det er med til at gøre eleverne til dygtige fagpersoner.

Læs mere om vores tilbud på gyldendal-uddannelse.dk/sosumaterialer

Sådan skaber vi en skole, hvor de unge trives

Få fire eksperters bud på, hvad der kan hjælpe flere unge til at finde vej gennem uddannelsessystemet.

I Uddannelsesbladets artikler om psykisk mistrivsel blandt eleverne på erhvervsskoler, FGU og i ungdomsskolens tilbud er en række forskere og fagfolk interviewet. De har delt viden om

trivsel, årsager til den stigende udsathed blandt unge og konsekvenserne af den.

Vi spurgte fire af dem, hvordan vi skaber uddannelsesstilbud, som er bedre til at rumme eleverne og deres udfor-

dringer. Her får du deres input til, hvad der kan gentænkes og laves om, hvis vi skal have skoler og ungdomsuddannelser, som fremmer trivsel og favner alle unge – også dem, der i dag falder fra.

Læringskultur med mening og inddragelse af de unge

Søren Rudbæk Juul, lektor ved Aalborg Universitets Institut for Sociologi og Socialt Arbejde.

– Vi må interessere os for, hvad det er for et samfund, vi forsøger at skabe, og hvad det er for en skole, vi forsøger at inkludere de unge i.

Sådan lyder opfordringen fra Søren Rudbæk Juul, som i sin forskning møder mange unge, der må opgave at fungere i

uddannelsessystemet, som det er bygget op i dag. For dem bliver ensomhed, isolation og diagnoser en del af livet.

– Der bliver flere og flere, der ekskluderes og kommer ud i diagnoser for alvorlige psykiske sygdomme. Hvis man har særlige behov, er det svært at navigere i den skole, der er i dag. Så vi må se på, hvordan vi kan skabe en skole og et uddannelsessystem, hvor de kan rummes, og de kan rumme at gå i skole, siger Søren Rudbæk Juul.

Han fremhæver, at mange af disse unge med andre rammer sandsynligvis sagtens kunne fastholdes i de almindelige skoletilbud.

– Men når man er i en klasse med 30 andre elever, så er det jo svært som lærer at

give den omsorg og den opmærksomhed, som nogle af de her unge har brug for.

Handler om ressourcer og værdier
Søren Rudbæk Juul mener, at det at være lærer i dag med de muligheder og ressourcer, der bliver givet til at løfte opgaven, må være "vanvittigt hårdt" og "rigtig, rigtig svært".

Han peger på, at der helt basalt er brug for mindre klassekvotienter, flere præstationsfrie rum i skolerne og opkvalificering af lærere, så de bliver gode til at spotte unge, der kommer i alvorlig mistrivsel.

Men helt grundlæggende handler det også om nogle andre værdier i hele skolesystemet. Om en læringskultur, der i

højere grad er bygget på inddragelse af de unges stemmer og en omsorg for, at det, de lærer, også er noget, de oplever som spændende og relevant.

– Det at have travlt er jo ikke et problem i sig selv, hvis det, vi har travlt med, siger os noget, eller er noget, vi holder af. Men altså en læringskultur, der handler om, at man bare skal i mål, og at man skal gøre flere og flere ting for at komme i mål, siger i hvert fald ikke alle unge noget som helst. Og det kan føre til fremmedgørelse og fravær af resonans, siger han.

– Der er behov for en mere fællesskabsorienteret skole. Altså en skolekultur, der underbygger fællesskaber, som alle unge kan være i. ◀

Balancer skal genoprettes

Noemi Katznelson, professor og leder af CeFU (Center for Ungdomsforskning) ved Aalborg Universitet.

I sin forskning har Noemi Katznelson fundet en ny udsathed blandt unge.

Den er opstået som følge af, at tempo, præstationsræs og psykologisering dominerer både samfund og uddannelsessystem i en usund grad. Balancerne må genoprettes, påpeger hun.

Man må tage tempo ud af ligningen, fokusere mindre på bedømmelser og anerkende unges følelser.

Det kan være svært i de rammer og spor, som man fra politisk hold har lagt for de forskellige uddannelser. Ikke desto mindre er det ifølge Noemi Katznelson på de tre områder, at man som lærer eller vejleder må forsøge at sætte ind efter bedste evne.

– Det med bedømmelserne kan faktisk være bedre på erhvervsuddannelserne, end det for eksempel er på de gymnasiale uddannelser, fordi du i værkstedsfag bedømmes på noget, der ligger uden for dig selv. Altså for eksempel om et vindue kan åbnes eller lukkes.

– I almene fag kommer bedømmelser ofte tættere på, fordi det, du laver, ikke er noget konkret fælles tredje, men noget, der bor i dig selv. Det gør det lidt sværere at holde styr på for de unge, siger Noemi Katznelson.

Grib eleverne, når de rækker ud

I forhold til psykologisering handler det om at gribe eleverne, når de rækker ud.

Hjælpe dem, lytte til dem og snakke med dem om, hvad der fungerer eller ikke fungerer.

– Det er klart, at det kan man jo også drukne i som lærer og blive fuldstændig omsorgsudsultet af hele tiden at give og give på den psykologiseringskonto. Så det er også en balance, lærerne skal håndtere i forhold til, hvad de kan holde til og ikke holde til, siger Noemi Katznelson og nævner idéer til tiltag som fælles samtaler i klassen og løbende check-in-samtaler om, hvordan det går.

Følelserne skal tages alvorligt

Psykologiseringen er dog et tveægget

sværd, forklarer hun, for man kan også komme til at mærke *for* meget, så det tager overhånd. Men ét er for hende sikkert – man må ikke bare undvige følelserne i undervisningen.

– De unge har følelserne med på uddannelse i langt højere grad end tidligere, og når man står der som garvet lærer og selv har prøvet den hårde most som ung, så kan det jo godt virke sart. Men der tror jeg, at man skal indstille sig på, at det er et udtryk for en større samfundsomvæltning, end at vi bare har at gøre med nogle skrøbelige, sippede unge.

– Det er et bredere fænomen. Der er kommet et meget større sprog for, hvad man føler og mærker. Og det, vi føler og mærker, har fået en meget større tyngde, magt og plads. Så det er en større samfundsmæssig forandring, som handler om, at det måske også er meget godt, at man ikke altid bare klemmer ballerne sammen, siger Noemi Katznelson. ▶

Trivselsmålinger skal gentænkes

Jens Christian Nielsen, analysechef ved Kulturens Analyseinstitut og tidligere lektor på DPU, Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse.

Jens Christian Nielsen anbefaler, at skoler som supplement til de årlige trivselsmålinger har fokus på elevernes trivsel i det daglige og løbende drøfter, hvad der sker i klasserne, og hvor der er udfordringer. Man kan for eksempel have andre lærere til at observere den faglig-social trivsel, foreslår han.

– Det at kunne reagere på et mere håndholdt plan er måske vigtigere, end at vi sidder og monitorer på noget, der alligevel ikke er muligheden for at reagere på, siger Jens Christian Nielsen, der i sin tid på DPU var med til at udvikle et trivselsbegreb.

Han kritiserer trivselsmålinger for at være et øjebliksbillede løsrevet fra den sociale kontekst.

– Man kan sige, at det kan jo være fint nok at have et blik for sine elever, ligesom når man laver en APV på en arbejdsplads, hvor man faktisk er forpligtet til at reagere på de indmeldinger, man får. Men mange steder er det i praksis blevet sådan, at data kommer så sent ind og på et så generaliseret niveau, at det kan være svært at bruge som lærer.

– Og noget af det, der egentlig var ambitionen med trivselsmålingerne, var netop, at det skulle kunne bruges mere aktivt. Men koblingen til lærernes virkelighed i klasserne er aldrig kommet med, siger Jens Christian Nielsen.

Trivsel er dynamisk

Trivselsmålingerne giver et indblik i, om det går op eller ned med trivslen. Det kan gøre, at vi får et forkert syn på trivsel, som

noget, der enten er A eller B, advarer Jens Christian Nielsen.

– Hvis man går i en klasse, hvor 20 procent af eleverne er i mistrivsel, så er alle elever faktisk på en eller anden måde i berøring med mistrivsel. Og trivsel er jo heldigvis også et dynamisk fænomen, som elever kan bevæge sig ind i og ud af, så periodisk flytter det sig også. Den opmærksomhed forsvinder i trivselsmålingerne.

– Man ser ikke på, om elever flytter sig fra at have haft det dårligt til at få det bedre for eksempel. Eller på hvor meget lærerne eller elevfællesskabet betyder for, at det flytter sig den ene eller den anden vej. Den opmærksomhed, synes jeg, er vigtig, for den kan man handle på. ◀

Flere hænder og specialpædagogiske kompetencer

Christina Laugesen, områdechef for ungdomsuddannelser i Danmarks Evalueringsinstitut, EVA.

EVA, Danmarks Evalueringsinstitut, laver løbende analyser og undersøgelser af ungdomsuddannelserne. Flere af disse har haft fokus på elever med særlige behov og på trivsel samt udfordringer med frafald på for eksempel erhvervsuddannelserne.

Områdechef for ungdomsuddannelser, Christina Laugesen, peger på, at der er behov for 'mere' i undervisningen.

– Vi har igennem en årrække set en markant stigning i andelen af børn og unge med psykiske funktionsned sættelser. Den udvikling gør, at der kan være behov for noget andet og mere i undervisningen end tidligere, siger hun og uddyber:

– Det kan både kalde på "flere hænder", så der er tid til relationsarbejdet og til at tage hånd om enkelte elever ved behov, og på specialpædagogiske kompetencer, der gør lærerne i stand til i højere grad at håndtere de forskellige trivselsmæssige

udfordringer, de møder i undervisningen. Det kan for eksempel være ressourcer i undervisningen i form af co-teaching eller lignende.

– Specialpædagogiske kompetencer kan desuden klæde lærerne bedre på til at tilrettelægge en undervisning, der tilgodeser forskellige elevtypers behov, for eksempel i forbindelse med rammesætning, skift i undervisningen med mere. ◀

TIL DANSKUNDERVISNINGEN

BEGYNDERSYSTEMER

DU2:
Vi taler dansk 1
Vi taler dansk 2
Vi taler dansk 3

DU3:
På vej til dansk – trin for trin
 Videre mod dansk – trin for trin
 Midtvejs til dansk – trin for trin

DANSK UDTALE

BREVE/SKRIFTLIG FREMSTILLING

DANSK TALESprog

ind samtalen
Dialoger i hverdagen

Lisbet Thorborg
Mayanna J. Riis

Forlaget Synope

Alle bøger er velegnede ved klasseundervisning, differentieret undervisning, selvstændigt arbejde, par- eller gruppearbejde.

Læs mere på www.synope.dk

Randager 90, 2620 Albertslund
7020 2810, forlaget@synope.dk
www.synope.dk

Læs vores tema om psykisk mistrivsel

Tidligere på året sendte Uddannelsesbladets redaktion en spørgeskemaundersøgelse til medlemmer ansat på FGU, erhvervsskoler og i ungdomsskolen. Her blev der spurgt til medlemmernes oplevelser med psykisk mistrivsel blandt eleverne, og hvordan den påvirker undervisning og arbejdsmiljø.

Undersøgelsen var afsættet for en række artikler. Du kan læse dem alle på uddannelsesbladet.dk/tema/psykisk-mistrivsel

Klog uddannelse handler om at fange elevernes interesse

I 1964 havde bladet 'Aften- og ungdomsskolen' en 'samtale' med daværende undervisningsminister K. Helveg Petersen. I bladet, som blev udgivet af dansk aften- og ungdomsskoleforening DAUF, talte ministeren blandt andet allerede dengang om en grundskole, der var for boglig for mange børn og unge:

"Hvad værdi har det, at børnene konfronteres med humanistiske emner, når de ikke engageres. Årstal kan ødelægge interessen for historie, navne på floder og bjerge, forståelsen af fremmede lande og folkeslag og interessen for litteratur kan lammes af filosofiske petitesse!", sagde han for

60 år siden. Og "Omvendt kan man ud fra de tekniske eller erhvervsbetonede problemer komme ind på almene emner og belyse menneskets placering i tilværelsen".

K. Helveg Petersen tilføjede, at når skolen skal tage sig af de unge i 8. og 9. klasserne, "skal den forsøge at imødekomme de forudsætninger, som netop de børn har".

Noget kunne tyde på, at der stadig er noget at hente her. En undersøgelse af folkeskolens afgangseksamen i 2023 viste, at 11,7 procent af eleverne i gennemsnit ikke fik afgangseksamen i dansk og matematik – eller i begge fag. ▲

AF DORTHE PLECHINGER / FOTO ERIK FRIIS/RITZAU SCANPIX

Vi står for din studierejse fra start til slut

Hos Alfa Travel arrangerer vi hvert år mere end 1.200 grupperejser. Du får direkte og effektiv kontakt med en erfaren og kvalitetsbevidst rejserådgiver, som gør ansvaret for studierejsten meget lettere at bære!

▶ [Se alle rejser på alfatravel.dk](https://alfatravel.dk)

Sanne B. Rysgaard
Ekspert i bl.a. Spanien og USA

Christian Skadkjær
Mere end 35 års erfaring

Nygade 5
7500 Holstebro
+45 7022 8870
info@alfatravel.dk

Skal vi stå for din næste grupperejse?

”Hov, kig lige op fra bundlinjen. Vi taler EGU”

På FGU Syd- og Midtfyn har de stor succes med erhvervsgrunduddannelsen, EGU-en. 25 procent af FGU-eleverne går på dette spor – og mere end 90 procent af dem går videre til uddannelse efter. Hvad er hemmeligheden, når netop EGU-sporet har været en økonomisk sten i skoen på mange andre skoler?

AF DORTHE PLECHINGER / FOTO: ROBERT WENGLER

Hvis man er kreativ i nye rum, så initierer de til en anden adfærd

Ene Wolfsberg
direktør FGU Syd- og Midtfyn

På Ryttervej 59 i Svendborg ligger en stor og speciel arkitekttegnet bygning. Det er især den romerske akvædukt, der ligger helt ud til vejen, som gør indtryk. Den forbinder det udendørs asketræ 'Yggdrasil' med et gigantisk egetræ vendt på hovedet i 'hallen' indenfor. Dette omvendte træ skal give inspiration til at tænke nyt og anderledes, hedder det om skolen.

Og det er dét, de har gjort på FGU Syd- og Midtfyn i Svendborg, der flyttede ind i denne tidligere AMU-skole 1. marts 2021: Tænkt anderledes. Blandt andet i forhold til EGU'en, men også ved købet af bygningen, der signalerer 'rigtig' uddannelsesinstitution.

– Æstetik hænger sammen med pædagogik. Det gør det også for vores unge. Ved at have denne bygning viser vi dem, at de er så betydningsfulde, at de skal have et sted, der er smukt, forklarer Ene Wolfsberg, direktør for FGU Syd- og Midtfyn, og tilføjer:

– Læring er jo at være kreativ og tænke i nye mønstre. Og hvis man er kreativ i nye rum, så initierer de til en anden adfærd.

Vi kunne have mistet pusten

FGU Syd- og Midtfyn har på mange måder været tvunget til at tænke kreativt. Blandt andet for at holde fast i et stærkt EGU-

spor. Det er nu det andet største spor med 25 procent af de 296 elever på de fire skoler, mens det på landsplan for de 88 FGU-skoler i gennemsnit kun udgør en meget lille andel.

Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, peger i sin følgerapport om FGU på, at EGU er det af de tre FGU-spor, som ser ud til at virke bedst i længden for mange unge. Men at når FGU-skolerne generelt ikke har tilbudt det til flere, skyldes det, at EGU kan være en underskudsforretning. Skolerne får kun taxameterpenge for den tid, eleverne går på skolen, og på den praktiske EGU sker det kun en fjerdedel af tiden. Resten foregår i praktik.

Alligevel er det lykkedes at få tingene til at hænge sammen på FGU Syd- og Midtfyn. Men hvordan?

Uddannelsesbladet har besøgt skolen i Svendborg for at høre om netop dét hos EGU-vejleder Kristian Holm Damsgaard og direktør Ene Wolfsberg.

To uforandrede parter

Ene Wolfsberg forklarer, at selv om FGU forandrede vilkårene for EGU-eleverne på skolerne voldsomt, så var der dels noget at bygge på i form af de tidligere produktionsskoler med velfungerende EGU-spor, dels et ansvar over for de to parter, som var uforandrede: Eleverne og de virksomheder, som gerne påtog sig et socialt ansvar. Derfor handlede det om at arbejde videre på det og tro på, at det nok skulle gå. Og ikke mindst få andre overbevist om det samme.

– Lige fra starten af FGU sagde jeg til min bestyrelse, at når vi taler EGU, så kigger vi ikke ned på bundlinjen. Vi taler i stedet elever og resultater. Så hver gang de i bestyrelsen kiggede ned, lagde jeg hånden under hagen og sagde: ”Hov, kig lige op, vi snakker EGU”. Vi har to parter, som vi har forpligtet os til, siger hun, der også sidder i forretningsudvalget i

FGU-Danmark og er formand for pædagogisk udvalg.

Vi henter dem på andre måder

Kristian Holm Damsgaard syntes dog, det var svært at være i: Han vidste, at jo mere succes, han havde med at få PGU-eleverne i EGU-praktik, som det typisk sker, jo flere penge mistede skolen i taxameter – og des større risiko var der også for, at hans PGU-kolleger mistede jobs:

– Men Ene sagde, at det skulle jeg ikke tænke på. ”Dem henter vi på andre måder”. Og det var en stor lettelse, at der ikke var nogen, der så skævt til, at man faktisk gik ud og lavede underskud, hver gang man signede en elev. Det var ofte penge direkte ud ad vinduet for skolen. Men det var det langt fra for eleven. Og det var dét, der var opbakning til. Det er unikt, siger han.

Han blev ansat marts 2021, og som tidligere vejleder på en erhvervsskole i mere end ti år havde han haft mange EGU-elever på ”den anden side af disken”. Og han havde ofte tænkt, at EGU lugtede af ”opbevaring” for dem.

– Jeg så muligheder i det nye. Pludselig kunne man give eleverne dansk og matematik, hvor man før skulle være heldig, hvis man kunne købe sig til, at de fik et niveau i dansk på en erhvervsskole. Nu er det mere undtagelsen end reglen, at de ikke får noget dansk eller matematik på cv'et. Dermed får de faktisk en naturlig indgang til erhvervsskolen, og det er jo det, EGU-en sigter mod: Uddannelse eller job, siger han.

Fik også kommunale praktikpladser

Men hvad med det underskud, der kommer af at sende en PGU-elev videre i en EGU?

Her var FGU'en hurtigt ude i forhold til blandt andet at skabe alliancer med de fire kommuner, som FGU Syd- og Midtfyn dækker.

Tal fra EGU

- 92 procent af de EGU-elever, der fuldfører på FGU Syd- og Midtfyn, går videre i uddannelse. Og otte procent kommer i job efter EGU.
- Før startede alle eleverne på PGU og blev visiteret til EGU, hvis det var dét, de skulle. I dag starter ti procent af EGU-eleverne direkte på sporet, fordi jobcentrene kan se, at EGU kan noget, mener Kristian Holm Damsgaard.

→ Kristian Holm Damsgaard luftede idéen om, at det var FGU, der skulle have ansvaret for også kommunale praktikpladser til EGU-eleverne. Og Ene Wolfsberg kaldte hurtigt de fire kommunaldirektører sammen og fik en aftale i stand. Den betyder, at kommunerne giver penge til FGU for at klare hele opgaven med EGU-elever inden for blandt andet SOSU-området – også praktikpladserne, som kommunerne ellers står for.

Kristian fortæller, at kommunerne efterfølgende tager de elever, de slutter på niveau 3 på EGU'en, i ordinær lære:

– Så det fører til noget. Vi har utroligt høje overgangsprocenter fra EGU til grundforløb 2 på SOSU-området – lige nu ni elever.

En opgave er en helhed

Aftalen med kommunerne giver god mening af flere grunde, mener Ene Wolfsberg:

– En opgave er en helhed. Samarbejdet med virksomhederne starter allerede, når man som Kristian er ude at hilse på. Og så kan man jo ikke sige, at "Næste gang er det ikke mig, der kommer, så er det Jobcentret".

– Derfor lyder aftalen, at kommunerne betaler os per praktikplads – og så har vi hele opgaven, siger hun.

Det betyder selvfølgelig noget, at skolen dermed får pengene, men den får også dét, hun kalder en 'koordinerende koreografi':

– Man kan for eksempel høre på mesters vandrør, at "nå, om et halvt år kan han bruge to elever mere", eller "Hvis jeg ikke er vågen her, så trækker han sig som mester for os". Derfor er det helt fantastisk, at vi fik de aftaler.

Rene EGU-hold i dansk og matematik

Kristian Holm Damsgaard foreslog også med sin baggrund fra erhvervsskole, at de kunne lave EGU'en som en erhvervsuddannelse og bygge små hovedforløb op, hvor eleven kom på skole i et længere forløb. Og sådan er det blevet: Alle EGU-eleverne er samlet på hold en uge om måneden i koncentreret dansk eller matematik, og herefter er de ude hos mester en måned.

EGU – FGU's skjulte succes

Elever, der har fuldført deres FGU-forløb på EGU-sporet, er i højere grad i uddannelse eller beskæftigelse end elever, der har fuldført deres FGU-forløb på uddannelsens øvrige spor. Det gælder både fire og 12 måneder efter fuldført FGU. Det viser Danmarks Evalueringsinstituts registeranalyse fra den tredje følgerapport. 12 måneder efter fuldført FGU-forløb er den samlede andel, der er i ungdomsuddannelse eller beskæftigelse:

- 80 procent blandt elever fra EGU
- 67 procent blandt elever fra PGU
- 65 procent blandt elever fra AGU
- 56 procent blandt elever fra basis.

Det vil sige 180 lektioners fagligt dansk – selv om det for nogle er "ren pest med skole":

– Men der sker noget, når de kan koble deres arbejde med dansk, så det giver mening. Det er for mange en kæmpe motivationsfaktor, understreger han.

Det giver derudover EGU-eleverne en holdfølelse, at de kommer til undervisningen sammen på et rent EGU-hold, der ovenikøbet relaterer sig til deres praktikplads. Tidligere følte de sig som 'gæster', når de blev møvet ind på andre elevers AGU- eller PGU-hold en gang om ugen.

Og så betyder det, at skolen får penge, når EGU-eleverne er på skolen for at få undervisning. Det gør noget godt for økonomien – selv om det har været dyrere, fordi der er ansat lærere specifikt til EGU.

Ren win-win

Kristians 'drive', mener Ene, er i det hele taget, at han generelt tænker i overgange for eleverne, og at de derfor skal klædes bedst muligt på.

– Vi svinger eleverne, hvis vi bare lader dem gå ude på virksomhederne i to år uden at lære dem dansk og matematik.

De bliver selvfølgelig virkelig dygtige på nogle grundfaglige kompetencer, men de kommer ikke videre på en EUD, hvis de ikke har dansk og matematik. Så kan de ikke klare overgangen. Det er os, der skal bygge bro, siger Ene Wolfsberg.

– Og mestrene skal være med til at bryde den med, at du bare kan være ufaglært og blip-båt, og Gud hvor går det godt. De skal undvære de unge, fordi de skal have de nødvendige kompetencer. Dansk og matematik er en investering i det langsigtede.

Kristian Damsgaard understreger, at det også handler om at få formidlet, at det letter arbejdsgiverens eget arbejde, hvis en EGU-elev kan regne eller skrive.

– Det handler om at turde 'sælge', at dansk og matematik fandeme er godt for dig, elev, men også for dig, mester. Det er win-win, siger han og tilføjer:

– Spørg alle vores lastbilschauffør-elever, hvor mange kubikmeter, der er i en sætvogn. De ved det. Og det er kun, fordi de har siddet nede i matematik.

FGU har fået et varigt løft

Det har været en hård start for mange FGU'er – også jer. Hvad er status nu?

– Førhen handlede det bare om: Hjælp os! Lad os overleve! Det var den rene Netflix-serie: "Vi sejler mod afgrunden", og der blev hele tiden uddelt særtilskud. Med den nye FGU-aftale har vi fået et varigt løft. Bom. Det betyder enormt meget. Nu kan jeg gå specifikt ind i mine politiske henvendelser og pege på, at det og det område har brug for et løft i forhold til eleverne.

Den nye aftale betyder blandt andet et løft til EGU-vejledningen på 35 procent og en mulighed for at lave længere forløb for eleverne. Men den betyder også, at nu kan man begynde at tænke på, hvordan skolen skal investere, forklarer Ene Wolfsberg:

– Det gør noget ved vores fortælling – det gør, at vi tænker, at så skal vi jo være her i mange år, og så skal vi det og det. Kreativitet dør af, at der er begrænset økonomi. Ved at der kommer frie midler, kan mine fantastiske medarbejdere begynde at tænke tanker. Det er jo dem, der udvikler pædagogikken og didaktikken – jeg skal sikre de gode rammer. ▲

Først EGU – så en erhvervsuddannelse

Nicolai Klejs Jørgensen på 18 år er meget glad for sin EGU-praktikplads. Han skal starte på en erhvervsuddannelse efter sommer og håber at få en kontrakt med det tømrerfirma, han nu arbejder i.

– Hvad så, Nicolai, er du model eller hvad, lyder det grinende fra to tømrere, der går forbi det containerskur, hvor 18-årige Nicolai Klejs Jørgensen står og bliver interviewet.

Nicolai smiler lidt genert til dem. Men der er ingen tvivl om, at han føler sig hjemme på byggepladsen. Det tømrerfirma, han er i praktik hos, GK Kaysen, er i gang med en større renovering af Ringparken i Fåborg, og Nicolai er sammen med svenden Morten Andersen ved at sætte nye gipsplader op indvendigt. Der er travlt, de skal snart spise frokost, men han gider godt lige fortælle, hvorfor han er her – i et EGU-praktikforløb.

– Jeg har hverken min 9. klasse-eksamen i dansk eller matematik, og den skal jeg tage for at kunne komme videre med en uddannelse. Jeg har været meget skoletræt og har ikke fulgt med i skolen – og så er jeg ordblind ved siden af, fortæller han om grunden.

Nicolai Klejs Jørgensen kom direkte fra efterskole på FGU Syd- og Midtfyn. Det var hans vejleder derfra, som viste ham muligheden. Og så var han i praktik på skolen og startede herefter på trælinjen på PGU. "Det var megafedt", som han siger.

Ikke nok arbejde

Nicolai var dog stadig skoletræt og spurgte, om det var muligt at finde en EGU-plads til ham? Han havde hørt, at det var langt mere praktisk end PGU. Og det var lige ham. Han kom herefter på EGU, og EGU-vejleder Kristian Holm Damsgaard

fandt et sted, hvor Nicolai skulle følge en pedel. Det var fint nok, der var bare ikke nok at lave. Heller ikke i den efterfølgende praktik som tømrer i to uger var der arbejde bagefter. Men så var der en fra hans gymnastikhold, der foreslog Nicolai Klejs Jørgensen, at han skulle skrive en ansøgning til GK Kaysen. Det gjorde Nicolai. Han kom ud i praktik der i to uger – og så fik han praktikplads der.

– Her skal jeg være til slutningen af sommeren, så jeg kommer til at arbejde hele sommerferien, siger han, der håber at kunne komme på erhvervsskole bagefter.

Det har været et lidt længere forløb. Du har ikke mistet modet undervejs?

– Nej, jeg synes, det er vildt fedt. Jeg lærer noget hver dag, og så kan jeg få min hverdag til at gå med arbejde. Jeg står ikke mere op om morgenen og tænker, at "åh nej, nu skal jeg ud at lave ingenting", for der er hele tiden noget her, jeg kan lave, siger Nicolai.

Han kan godt lide EGU, fordi han er ude at arbejde i tre uger og så på skole i en uge:

– Hvor man ikke når at blive skoletræt – det, synes jeg, er megafedt! ▲

AF DORTHE PLECHINGER / FOTO: ROBERT WENGLER

2024 har ringet: Eleverne vil respekteres af lærerne

I dag skal en lærer være varsom med sit sprog og sin attitude over for elever, så alle føler sig inkluderede. En undersøgelse peger på problemer med sexisme og sprogbrug, som eleverne oplever som krænkende.

En lærer på en erhvervsskole kommer med en joke. Han beder først en kvindelig elev om 'lige at lukke ørerne'. Så spørger han ud i klassen, hvorfor kvinder har bryster, og svarer selv: "Fordi ellers er der ikke nogen, der gider tale med dem".

Episoden er fortalt af en kvindelig elev i en analyse af seksuel chikane på erhvervsuddannelserne fra Institut for Menneskerettigheder.

Hendes oplevelser er ikke en enig svale. Institutets analyse viser, at mere end hver fjerde kvindelige erhvervsskoleelev under 18 år oplever uønsket seksuel opmærksomhed, mens de går på skolen. Værst ser det ud på de uddannelser, hvor kvinderne er i mindretal, men også mandlige elever inden for mere kvindedomineerede uddannelser har i stort omfang haft de samme oplevelser.

Analysen er baseret på de årlige trivselsmålinger fra 2022, hvor i alt 40.000 elever har svaret. Den høje andel gør det svært at ignorere, at der er en stor udfordring.

– På arbejdspladser har der især efter #metoo været mange kampe for at få en accept af, at vi skal behandle hinanden med respekt og respektere hinandens grænser. Der er dog noget, der tyder på, at der ikke har været den samme bevægelse i beskyttelsen af eleverne på uddannelsesstederne, siger ligebehandlingschef Rasmus Brygger fra Institut for Menneskerettigheder om analysens tal.

Vær åben og nysgerrig

Det er læreren, der slår tonen an. Og hvis han eller hun tillader – eller selv

slår – en sexistisk, ekskluderende værkstedsjargon an i klassen, bliver det let normen. Derfor spiller læreren en afgørende rolle i forhold til undervisnings- og læringsmiljøet – og i forhold til at inkludere alle elever.

Men er eleverne måske også blevet lidt for 'sarte' i dag?

– Det kan meget vel være, at elevernes grænser er rykket, og at det kan virke sart for nogle. Men *bottomline* er, at man skal respektere hinandens grænser. Det skal man på en arbejdsplads, og det skal man på en uddannelsesinstitution, svarer Rasmus Brygger.

For der er regler på området. Og hvis en elev føler sig krænkede af noget, en lærer siger eller gør, så ER vedkommende krænkede. Bom. Den er ikke længere. Men selv om reglerne på området kan være svære at navigere i, fordi de er fordelt på tre-fire lovgivninger, har Rasmus Brygger et mere universelt råd til lærere:

– Som lærer skal man tage udgangspunkt i, at alle skal være der. Derfor skal man være åben og nysgerrig over for, at andre kan have andre grænser end en selv – på tværs af generationer og køn, understreger han.

Bliver ikke efterlevet på skolerne

Helt overordnet er det skolens ledelser, der har et særligt ansvar for at skabe et chikanefrit undervisningsmiljø.

Undervisningsmiljøloven er en pendant til arbejdsmiljøloven for arbejdspladser. Og ifølge den skal ledelsen sørge for, at der er et psykisk og fysisk forsvarligt undervisningsmiljø:

– Skolen har faktisk et særligt ansvar for at forebygge seksuel og etnisk chikane. Det står bare ikke særligt klart eller eksplicit. Derfor er vores anbefaling, at det bliver skrevet tydeligere ind i undervisningsmiljøloven, at skolen har en pligt til at sikre et godt undervisningsmiljø fri for

Arbejdsmarkedets parter danner alliance

Efter Institut for Menneskerettigheders analyse om omfanget af uønsket seksuel opmærksomhed på erhvervsuddannelserne har DA, Danske Erhvervsskoler- og Gymnasier, DEG, og FH dannet en alliance. Her sidder Uddannelsesforbundets næstformand, Henrik Dyrby Mogensen, med. Han oplyser, at man er enige om at tage undersøgelsen fra Institut for Menneskerettigheder alvorligt og arbejde videre med den, men at der endnu ikke er kommet konkrete udspil fra alliancen.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har også netop udarbejdet en vejledning til lærere og elever på erhvervsuddannelserne, der skal informere, støtte og guide elever, som har været udsat for krænkende handlinger. Skolerne får ligeledes en vejledning, der blandt andet forklarer virksomhedernes og skolernes ansvar og giver gode råd til, hvordan man kan støtte elever, hvis de har været udsat for krænkende handlinger i deres oplæringsvirksomhed.

Fire love beskytter elever mod seksuel chikane

Elever under en erhvervsuddannelse veksler mellem at gå på skole og være i lære. Derfor er deres beskyttelse mod seksuel chikane dækket af fire forskellige sæt af love, som overlapper hinanden og har hver deres formål, administration og håndhævelse. Det drejer sig om ligebehandlingsloven, erhvervsuddannelsesloven og undervisningsmiljøloven. For erhvervsskolelever i lære gælder arbejdsmiljøloven.

→ seksuel chikane, chikane og diskrimination, understreger Rasmus Brygger.

Uddannelses- og forskningsminister Christina Egelund er blevet spurgt om samme emne på de videregående uddannelser og svaret, at loven ikke behøver

Hvad er seksuel krænkelse

"Enhver form for uønsket verbal, ikke-verbal eller fysisk adfærd med seksuelle undertoner med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed, navnlig ved at skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima." Ligebehandlingsloven § 1, stk. 6, og ligestillingsloven § 2a, stk. 3.

"Krænkende handlinger kan forekomme som seksuel chikane. Krænkende handlinger af seksuel karakter er al form for uønsket seksuel opmærksomhed og kan fx være: Uønskede berøringer, uønskede verbale opfordringer til seksuelt samkvem, sjofle vittigheder og kommentarer, uvedkommende forespørgsler om seksuelle emner eller visning af pornografisk materiale." *Arbejdstilsynets vejledning 2019 om krænkende handlinger på arbejdspladsen.*

blive lavet om, men at det er et ledelsesmæssigt ansvar at sikre et godt undervisningsmiljø. "Det indebærer også et godt psykisk miljø, som er fri for seksuel chikane og krænkelse".

Er det ikke godt nok?

– Det er vi enige med ministeren i. Men efter vores vurdering er det bare ikke noget, skolerne er opmærksomme på, fordi det ikke står så tydeligt, svarer Rasmus Brygger.

Klagemulighed bliver ikke brugt

Skolerne har efter undervisningsmiljøloven pligt til at reagere på oplysninger om problemer med det psykiske undervisningsmiljø. Men da seksuel chikane ikke er eksplicit nævnt i loven, er det usikkert, om eleverne er beskyttet efter denne lov. Her træder ligebehandlingsloven dog ind. Ifølge den er der ingen tvivl om, at eleverne er beskyttet mod seksuel chikane på skolen. Og derfor kan skolerne gøres ansvarlige, hvis en elev udsættes for seksuel chikane, når eleven er på skolen, lyder det fra Institut for Menneskerettigheder.

Hvis skolerne ikke overholder det, kan eleven klage til skolen. Og hvis eleven ikke er tilfreds med skolens afgørelse, har skolen pligt til at indsende sagen til Dansk

Center for Undervisningsmiljø (DCUM), som i sidste ende kan give skolen et påbud. Selv om så højt et antal elever ifølge trivselsundersøgelsen har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed på erhvervsuddannelser, er der bare meget få, som når til denne klageinstans – Den Nationale Klageinstans mod Mobning i DCUM.

Siden 2017 og frem til i dag har man kun haft 13 klagesager om erhvervsskoler. Ti af dem har DCUM sendt til skolen, som i første omgang bliver bedt om at træffe afgørelse. Tre af sagerne er blevet behandlet af klageinstansen, men alle afvist. Den ene, fordi eleven på klagetidspunktet ikke længere gik på skolen. Den anden, fordi man afgjorde, at skolen skulle have lavet en undersøgelse af, om der foregik mobning eller lignende. Men da klassen var opløst på afgørelsestidspunktet, blev der ikke lavet et påbud. Den tredje blev afvist, fordi klager ikke først havde henvendt sig til skolen.

Hvem oplever især problemerne?

→ Hver syvende elev på erhvervsskoler oplever uønsket seksuel opmærksomhed fra andre elever eller ansatte på deres skole.

→ Andelen af henholdsvis mænd og kvinder, som har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed, er nogenlunde lige stor.

→ Omfanget er størst for kvinder på de mandsdominerede uddannelser, hvor omkring hver tredje kvinde har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed (29 procent) sammenlignet med omkring hver sjette mand (16 procent).

→ Jo yngre eleverne er, jo større er andelen, der har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed på skolen. For kvinder på 17 år eller yngre er det omkring hver fjerde elev (28 procent), og for mænd i samme aldersgruppe er det godt hver femte (22 procent).

→ Minoritets-etniske mænd oplever i højere grad end etnisk danske mænd uønsket seksuel opmærksomhed – særligt inden for kontor, handel og forretningsservice.

<https://menneskeret.dk/files/media/document/Analyse%20om%20seksuel%20chikane%20p%C3%A5%20erhvervsuddannelser.pdf>

"Hvad grunden er til, at vi ikke har haft flere sager vedrørende erhvervsskoler, er svært at svare på. Dog kan en mulig forklaring være, at mange ikke er klar over, at der findes en sådan klageadgang", svarer juridisk specialkonsulent i DCUM, Maria Agnethe Andersen, i en mail til Uddannelsesbladet.

Og det er præcist dét, der er problemet, mener Rasmus Brygger fra Institut for

Menneskerettigheder. De unge er i tvivl om, hvor de kan gå hen og få hjælp.

– Dét er erhvervsskolerne forpligtede til at vejlede om. Det forudsætter bare, at man ved, hvor man kan gå hen, siger han og peger på, at der faktisk er flere steder – blandt andet instituttets diskriminationslinje, som er et tilbud om juridisk rådgivning. ▲

Hvor er det værst?

→ På 'Teknologi, byggeri og transport', hvor kvinder kun udgør ti procent, har hver fjerde kvinde oplevet seksuel chikane (24 procent) og hver syvende mand (15 procent).

→ På 'Omsorg, sundhed og pædagogik', hvor det er mændene, der kun udgør ti procent, har hver sjette mand oplevet seksuel chikane (16 procent) mod hver niende kvinde (11 procent).

→ På hovedområdet 'Fødevarer, jordbrug og oplevelser', hvor mænd udgør 55 procent, er det hver fjerde kvinde og omkring hver sjette mand (18 procent), der har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed.

→ På 'Kontor, handel og forretningsservice', hvor der er en lille overvægt af kvinder med 58 procent, er tal for kvinder og mænd relativt ens: 16 procent kvinder og 18 procent mænd

Tre eksempler på krænkende bemærkninger

Uddannelsesbladet har bedt Boss Ladies og Boss Ladies FGU om eksempler på, hvad der har været oplevet som krænkende sprogbrug. De er kommet med disse tre:

"Du kommer ikke til at holde mere end ti minutter i et værksted".

"Jeg kan ikke koncentrere mig om at undervise dig, når du står der med savsmuld på brysterne".

"Min lærer og vejleder på FGU sagde direkte til mig, at jeg ikke ville blive til noget, fordi jeg var tal- og ordblind. Jeg ville gerne ind på en særlig uddannelse. De sagde, at det kunne jeg ikke, fordi jeg var for dum. Der skulle man jo kunne regne. Sådan var det med alle de uddannelser, jeg gerne ville ind på. Da jeg gerne ville være håndværker, så sagde de, at jeg ikke kunne det, fordi jeg var pige. Det ødelagde mig jo, at de sagde de her ting til mig".

KATRINE MUFF
02.10.24 AALBORG

BRIAN NYGAARD
09.10.24 SILKEBORG

AYDIN SOEI
23.10.24 KØBENHAVN

ANDERS AGGER
06.11.24 ODENSE

BENTE KLARLUND
12.11.24 KOLDING

LÆRER TALKS

VI LIVE-STREAMER ALLE LÆRERTALKS!

TILMELDING ÅBNER D. 02.09.24

Læs mere her

Lærernes a-kasse

1 EUD-elever fortryder ikke studenterhue

Er det spild af ressourcer eller ej, at mere end hver tiende student går videre på en erhvervsuddannelse efter gymnasiet?

Ikke hvis man spørger en række af de unge, som Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, har gjort. De har spurgt 21 studenter, der efterfølgende er gået videre på en EUD på henholdsvis de tekniske og merkantile samt pædagogiske erhvervsuddannelser, om deres oplevelser. Og generelt lyder svaret, at de ikke fortryder deres dobbelte ungdomsuddannelser.

En stor del af de unge mener, at deres tid i gymnasiet har givet dem gode sociale oplevelser og en faglig ballast, som de også kan bruge i deres nuværende uddannelse. Nogle af de studenter, der har haft det svært fagligt i gymnasiet, fortæller dog, at hvis de kunne tage valget om, ville de være startet direkte på deres erhvervsuddannelse.

Eva.dk

3 Arbejdsstyrken vil ændre sig markant over de næste ti år

Frem mod 2035 vil 400.000 personer forlade arbejdsmarkedet, fordi de når folkepensionsalderen. Af dem er der over fire gange flere faglærte end akademikere. I de årgange, der træder ind på arbejdsmarkedet i samme periode, vil der cirka være 50 procent flere akademikere end faglærte.

Det viser en analyse fra AE, som fremskriver uddannelsestendenser og tilbagetrækningsmønstre frem mod 2035: Fortsætter de på samme måde som i dag, vil arbejdsstyrken ændre sig grundlæggende, viser analysen.

I 2035 vil faglærte udgøre 21 procent af arbejdsstyrken, mens cirka 31,6 procent af årgangene vil have uddannet sig som akademikere.

Ae.dk

2 Lavere ydelser til flygtninge har haft store konsekvenser for børnene

I 2002 reducerede Starthjælpsreformen ydelserne til nyankomne flygtninge og familiesammenførte med op til 50 procent. Det har haft store langsigtede konsekvenser for de berørte børn.

Det viser en ny undersøgelse fra Rockwool Fonden. På kort sigt kom flere i arbejde, men på lang sigt har indførelsen af starthjælpen været meget negativ – både for de berørte familier, men især deres børn – og dermed i sidste ende også for samfundsøkonomien.

På flere områder klarer børn, der er ankommet til Danmark som flygtninge og familiesammenførte, sig dårligere end jævnaldrende etnisk danske børn. For eksempel steg forskellene hos børn, der kom til Danmark i førskolealderen, og etnisk danske børn i karakterer fra 9. klasse med omkring 40 procent. De berørte flygtningebørn har også i lavere grad gennemført en ungdomsuddannelse: Før reformen var det omkring 37 procent, efter reformen 47 procent, der ikke fuldførte en ungdomsuddannelse.

Rockwoolfonden.dk

4 Færre studenter læser videre efter gymnasiet

Der er fortsat færre studenter, som vælger at læse videre direkte efter, at de har fået deres studenterhue. I 2023 var det kun rekordlave 11 procent, som var i gang med en ny uddannelse tre måneder efter afsluttet studentereksamen. På ti år er tallet faldet med 15 procentpoint.

Der er dog forskel på, hvor hurtigt de nyudklækkede studenter går i gang, i forhold til hvilken type gymnasial uddannelse de har afsluttet. I 2023 var 13 procent af studenterne fra de erhvervsrettede gymnasier i gang med at tage en ny uddannelse, mens det var ti procent fra det almene gymnasium. Til sammenligning var det henholdsvis 37 procent og 22 procent i 2013.

Dst.dk

AF DORTHE PLECHINGER

Lån & Spar Bank A/S, Højevangsvej 9-11, 1200 København K, CVR-nr. 13 53 85 30

Får du kun halvdelen af kagen serveret?

Er du medlem af Uddannelsesforbundet, uden at være kunde i Lån & Spar? Det svarer til at betale for en hel kage – men kun få halvdelen serveret. Du går nemlig glip af en række fordele, du som medlem har adgang til.

Som MedlemsKunde i Lån & Spar får du 5% i rente på din lønkonto*, og du får en rådgiver med ekspertise i de forhold, der gælder for netop medlemmer af Uddannelsesforbundet. Hvorfor får du disse fordele? Fordi Uddannelsesforbundet er medejer af Lån & Spar og ønsker at give sine medlemmer de bedst mulige vilkår – også i banken.

Udnyt de fordele, der følger med dit medlemskab af Uddannelsesforbundet – bliv MedlemsKunde i dag.

Gå ind på lsb.dk/ufb eller ring 3378 1965

Kilde: Loyalty Groups Brancheindex Bank 2023

Uddannelsesforbundet

Lån & Spar

*Du skal være medlem af Uddannelsesforbundet og har afsluttet din uddannelse og have samlet hele din privatøkonomi hos Lån & Spar. LSBprivat®Løn er en del af en samlet pakke af produkter og services, som din økonomi kredittvurderes ud fra. De 5% i rente er på de første 50.000 kr. på lønkontoen. Fra 50.001-500.000 kr. er renten 1,25%. Derefter er renten 2,25%. Renten beregnes dagligt og tilskrives årligt. Rentesatserne er variable og gælder pr. 29. juli 2024. Se alle vilkår på lsb.dk/medlemsvilkaar. Du behøver ikke flytte dine realkreditlån. Men evt. ændringer og nye realkreditlån skal gå gennem Lån & Spar og Totalkredit.

Bliv
- opdateret på
- inspireret til og
- klogere på
forbundets tilbud

Få Danmarks højeste rente på din lønkonto

Som medlem af Uddannelsesforbundet er du medejer af banken Lån & Spar.

Derfor har du nogle særlige fordele, hvis du vælger at blive kunde i banken.

Medlemskabet af Uddannelsesforbundet giver dig ret til blandt andet:

- Høj rente på lønkontoen med gratis Visa/ Dankort og gratis Mastercard.
- Kassekredit med favorabel rente.
- Gode lånemuligheder til blandt andet el-bil.

Du kan læse mere på www.uddannelsesforbundet.dk/dine-medlemsfordele

Fællesskaber rykker verden!

Efterårsferien står snart for døren, og måske har du endnu ikke lagt planer for den? Så har vi et forslag: Tag gratis på Arbejdermuseet i København og se udstillingen 'Vi er arbejderne'.

Her sætter man fokus på de arbejdskampe, der er gået forud for, at vi for eksempel har en efterårsferie i dag. Det har krævet sammenhold, sult og sved, at vi overhovedet har rettigheder og de rimelige vilkår på arbejdsmarkedet, som vi har i dag.

Fokus er også på de udsatte grupper. De er der i dag på arbejdsmarkedet, og de var der også dengang. For eksempel den 8-årige Christian, som for mere end 100 år siden blev sendt ud for at tjene. Helt alene.

Du kan komme gratis på Arbejdermuseet,

når du er medlem af Uddannelsesforbundet. Tag for eksempel det her eksemplar af Uddannelsesbladet med som bevis eller vis et eksempel på medlemsposten på din mobil ved indgangen. Og tag gerne dine børn med også. De har måske aldrig lært, at otte timers arbejdsdag og ferie ikke altid har været en selvfølge. Heller ikke efterårsferien.

Uddannelsesforbundet

Et fagligt råd til dig

Hvor går grænsen mellem at være ansat på timeløn og månedsløn?

Vores konsulenter har fået en henvendelse fra et medlem, der skriver: "Jeg er kommunalt ansat på timeløn, hvornår har jeg ret til at blive månedslønnet?"

Svaret er:

På det kommunale område er grænsen for at være på timeløn, at du arbejder i mere end otte timer om ugen i mere end en måned. Når de otte timer beregnes, er det al arbejdstid, der indgår.

Det vil sige:

- Undervisningslektioner
- Forberedelse
- Eventuelle andre opgaver.

Ved overgang fra timelønnet til månedslønnet opnår du en række fordele.

Det er for eksempel:

- Løn under sygdom og barsel
- Pensionsindbetaling
- Optjening af et opsigelsesvarsel.

Der er yderligere den regel på det kommunale område, at ved en ansættelse på *under otte timer* om ugen i *mere end en måned* skal du selv kunne vælge, om du vil være timelønnet eller månedslønnet.

Vær opmærksom på, at hvis du tidligere har været ansat på månedsløn med pensionsret i en kommune, så har du også ret til pension som timelønnet i den nye stilling. Det kan du tage med i din vurdering af, om du foretrækker at være timelønnet frem for månedslønnet.

Er man ansat på det statslige eller private område, er grænsen mellem timeløn og

? Uddannelsesforbundets konsulenter får mange spørgsmål om forskellige situationer, problemer og dilemmaer i medlemmernes arbejdsliv. Uddannelsesbladet udvælger nogle af de faglige konsulents svar, som måske også kan være interessante for dig.

månedsløn som oftest også ved otte timer om ugen i mere end en måned, men der kan være enkelte forskelle. Tjek derfor, hvad der står i overenskomsterne, der gælder der, hvor du bliver ansat.

Med venlig hilsen

Lene Hansen
Konsulent i Uddannelsesforbundet

Er du klar til pensionen?

Ved du, hvilke muligheder du har, når du overvejer at gå på pension?

Hvis du føler dig parat, har du så overblik over den økonomi, der er udsigt til?

Deltag i vores webinar om det tredje liv.

På kurset kan du høre om:

- Hvordan du får et godt overblik over din økonomi ved pension?
- Hvilke faktorer er vigtige, når du skal gå fra arbejdsliv til livet på pension?
- Ideer og inspiration til et fortsat aktivt liv.

Der er desuden mulighed for:

- At få grundigt overblik og viden, så du nemmere kan træffe kvalificerede valg og sætte nye mål.
- At bestille individuel rådgivning.
- At din ægtefælle deltager, så I sammen kan få fæles inspiration.

Du kan tilmelde dig på webinarret, som foregår den 31. oktober på www.uddannelsesforbundet.dk/arrangementer.

Står en ombygning af boligen, nye møbler eller en rejse højt på ønskesedlen?

Tjenestemændenes Låneforening formidler billige forbrugslån til de tilsluttede organisationers medlemmer.

Vores variable rente er blandt markedets laveste. Lånet har desuden ingen skjulte omkostninger eller gebyrer.

Siden 1907 har vi tildelt lån til mange typer af ønsker og behov. Måske kan vi også hjælpe dig. Lån op til 50% af din faste årsløn, hvis du er låneberettiget.

Se lånebetingelserne og beregn nemt dit lån på tjlaan.dk

Tjenestemændenes
Låneforening

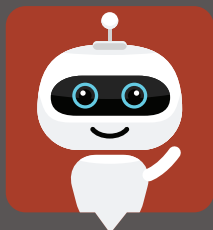
Følg os på
LinkedIn

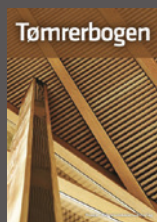

ELEVENS TÅLMODIGE KLASSEKAMMERAT

Med Praxis' bogBot findes der ingen dumme spørgsmål. Den hjælper eleven med at skabe overblik i bogen, finde frem til relevant indhold eller give alternative forklaringer. bogBotten er kort sagt en klog sparringspartner, der hjælper eleven med at lære nyt.

bogBotten er allerede integreret i:

Der er flere bogBotter på vej til en række grund- og byggefagsbøger – og selvfølgelig i de nye bøger til social- og sundhedshjælperuddannelsen.

Læs mere om bogBotten